

FREDERIC S. MISHKIN

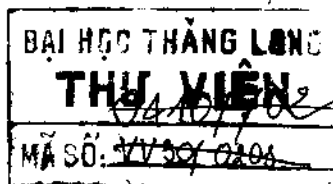
TIỀN TỆ, NGÂN HÀNG
VÀ
THỊ TRƯỜNG TÀI CHÍNH

NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC VÀ KỸ THUẬT 688/VV06

Hà Nội - 2001

300275

Người dịch :

Nguyễn Quang Cư, PTS Nguyễn Đức Dy

Dịch từ nguyên bản tiếng Anh :

Fredic S. Mishkin
Columbia University

**The Economics
of Money, Banking,
and Financial Markets**

Third Edition

HARPER COLLINS Publishers

New York - 1992

Lời giới thiệu

Tiền tệ có từ xa xưa, nhưng đến nay khi nhân loại sắp bước sang thiên niên kỷ thứ ba, nó vẫn chưa hết đi tính huyền bí vốn có. Cùng với đồng tiền, người ta đã làm nên nhiều công chuyện lớn, đặc biệt là trong các cuộc cách mạng kỹ thuật của nhân loại. Đồng thời cùng với đồng tiền, người ta cũng có thể làm nên nhiều chuyện xấu xa. Dĩ nhiên, không một học giả, không một nhà truyền bá kiến thức chân chính nào lại đi bày cho quảng đại dân chúng sử dụng đồng tiền vào mục đích kém nhân văn. Vậy là họ chỉ dùng nỗ lực của mình vào việc giúp cho người chưa biết hoặc đang biết dở đang phải biết tạo ra và sử dụng đồng tiền như một loại công nghệ bậc cao nhân danh những gì tốt đẹp nhất, tinh túy nhất của nền kinh tế thị trường. Thuộc số này, cả thế kỷ này, đi từ thấp đến cao, trên thế giới đã tạo ra một kho sách đồ sộ, nhưng với nước ta thì quả thật đang là chuyện hiếm hoi.

Vài năm lại đây, cùng với công cuộc đổi mới, một loại sách về kinh tế thị trường lần lượt được dịch và giới thiệu ở nước ta. Tuy nhiên, lần này, khi được đọc cuốn "Tiền tệ, ngân hàng và thị trường tài chính" của Frederic S. Mishkin - Trường Đại học Columbia (Mỹ) xuất bản năm 1992 (in lần thứ 3), thì quả thật có sức hấp dẫn đặc biệt. Bởi lẽ : Nó là tài liệu đầu tiên được dịch ra, trung bị những tri thức hiện đại nhất, có hệ thống nhất về công nghệ ngân hàng nói riêng và thị trường tài chính nói chung, đáp ứng cho mọi khát vọng của những ai đang thật sự dẫn thân trên con đường đổi mới.

- Trước hết, đối với các thầy giáo về kinh tế, nó là cuốn sách giáo khoa, một thứ "bảo bối" không thể thiếu được, làm tài liệu chuẩn cho việc trang bị tri thức chuyên ngành ngân hàng, tài chính. Theo chỗ tôi được biết, sách giáo khoa này không chỉ dùng trong Trường Đại học Columbia (Mỹ) mà còn dùng cho nhiều trường đại học ở nhiều nước trên thế giới, đặc biệt là ở Australia và các nước khác trong khu vực châu Á Thái Bình Dương.

- Đối với sinh viên các trường kinh tế, đặc biệt là sinh viên chuyên ngành ngân hàng - tài chính, nó không chỉ dùng lại trong khuôn viên cuốn sách giáo

khoa, mà còn là bộ đảm nang gối đầu giường dẫn dụ cho các nghiệp, hành nghề trên thị trường tài chính – tiền tệ sau khi tốt nghiệp.

– Đối với các doanh nhân, các nhà quản trị, nó là tài liệu bổ trợ giúp xử lý các tình huống tài chính trong kinh doanh được thông đồng bên giọt.

– Đối với các nhà kinh tế, các nhà quản lý và vạch chính sách, nó là tài liệu cung cấp nhiều tri thức không chỉ là lý thuyết mà còn là thực tiễn, giúp cho việc lựa chọn các phương án tối ưu về vạch và chỉ đạo chính sách tài chính – tiền tệ trong hoàn cảnh tiến lên hội nhập với khu vực và quốc tế.

Đương nhiên, tôi cũng muốn lưu ý người đọc ba điều về cuốn sách này :

Thứ nhất : Nó là một cuốn sách giáo khoa chính thống ở Mỹ, nơi có công nghệ tài chính và ngân hàng tiên tiến ở tầm cỡ những nước đứng đầu thế giới. Song, tài liệu này không chỉ giới thiệu đơn phương thực tiễn kinh tế tiền tệ của Mỹ. Do vậy đòi hỏi người đọc cần phải lưu tâm đến nhiều phần phụ lục của các chương, trong đó được trình bày và phân tích sâu rộng về các mặt lý thuyết và thực tiễn của cục diện tài chính tiền tệ nhiều nước, nhiều khu vực và cả toàn cầu.

Hai là : Cuốn sách mang tính chất giáo khoa, cung cấp một khối lượng tri thức khá đồ sộ. Song người đọc trong giai đoạn đầu cần lưu ý đến các phần trọng tâm đã được gọi ý ở đầu mỗi chương và tóm tắt ở cuối mỗi chương. Đặc biệt, một phần lớn nội dung cuốn sách trang bị về công nghệ ngân hàng – tài chính nên các bài tập cũng được dẫn giải khá chu đáo, mong rằng người đọc hãy xem việc giải bài tập như là những trọng tâm trong quá trình nghiên cứu của mình.

Ba là : Chúng ta đang từ một nền kinh tế điều khiển chuyển sang kinh tế thị trường theo định hướng XHCN. Ở bước đầu phát triển này, nhiều ngôn từ của nền kinh tế tiền tệ chưa được du nhập vào Việt Nam cả về thực tiễn cũng như lý thuyết. Do vậy, mặc dù đã cố sự cố gắng đẩy "lao tâm khổ trí" của những người dịch, một số ngôn từ vẫn chưa được Việt hóa một cách trọn vẹn; các dịch giả buộc lòng phải chưa thêm bằng tiếng Anh theo nguyên bản và có bảng tru cứu những thuật ngữ chủ chốt Anh – Việt ở cuối sách làm căn cứ. Tin chắc rằng các độc giả sẽ tư duy và sẵn lòng góp ý cho Nhà xuất bản nhằm tu chỉnh cho lần tái bản tiếp theo.

Với lương tâm của một nhà giáo, với tấm lòng cầu thị sự tiến bộ và tri thức tân tiến, tôi xin trân trọng giới thiệu cuốn sách này cùng độc giả.

Hà Nội 10/1993

Giáo sư CAO CỤ BỘI

Mục lục

	Trang
Lời giới thiệu	3
Lời tựa	15
<i>PHẦN I – MỞ ĐẦU</i>	25
Chương 1. Vì sao nghiên cứu tiền tệ, hoạt động ngân hàng và thị trường tài chính ?	26
Lời dẫn	26
Vì sao nghiên cứu tiền tệ ?	27
Vì sao nghiên cứu hoạt động ngân hàng ?	33
Vì sao nghiên cứu thị trường tài chính ?	35
Nhận xét kết luận	39
Tóm tắt	40
Câu hỏi và bài tập	40
<i>Phụ lục Chương 1 Định nghĩa từng sản phẩm, từng thu nhập và mức giá từng hợp</i>	41
Chương 2. Tiền là gì ?	45
Lời dẫn	45
Nghĩa của tiền	45
Các chức năng của tiền	47
Sự tiến triển của hệ thống thanh toán	51
Đo lường tiền	56
Số liệu tiền đáng tin cậy như thế nào ?	62
Tóm tắt	64
Câu hỏi và bài tập	65

Chương 3. Tổng quan về hệ thống tài chính	67
Lời dẫn	67
Chức năng của thị trường tài chính	68
Cấu trúc của thị trường tài chính	70
Chức năng của những trung gian tài chính	74
Những trung gian tài chính	77
Các công cụ của thị trường tài chính	83
Việc điều hành hệ thống tài chính	89
Quốc tế hóa các thị trường tài chính	96
Tóm tắt	98
Câu hỏi và bài tập	99
PHẦN II - NHIỆM CƠ SỞ CỦA LÃI SUẤT	101
Chương 4. Tìm hiểu lãi suất	102
Lời dẫn	102
Đo các lãi suất	103
Các phép đo lãi suất khác	115
Sự phân biệt giữa lãi suất và lợi tức	123
Sự phân biệt giữa lãi suất thật và lãi suất danh nghĩa	128
Tóm tắt	131
Câu hỏi và bài tập	132
Chương 5. Một phương pháp đơn giản cho việc chọn chứng khoán đầu tư: lý thuyết lượng cầu tài sản	134
Lời dẫn	134
Những yếu tố quyết định lượng cầu tài sản	135
Lý thuyết lượng cầu tài sản	139
Những lợi ích của việc đa dạng hóa	139
Tóm tắt	143
Câu hỏi và bài tập	143
Chương 6. Hình thái diễn biến của lãi suất	145
Lời dẫn	145
Khuôn mẫu tiền vay: Lượng cung và cầu trong thị trường trái khoán	145
Những thay đổi trong lãi suất cân bằng	152
Khuôn mẫu ưa thích tiền mặt: Lượng cung và cầu trên thị trường tiền tệ	160

Những thay đổi trong lãi suất cân bằng	163
Ứng dụng tiền và lãi suất	166
Tóm tắt	173
Câu hỏi và bài tập	173
Chương 7. Cấu trúc rủi ro và cấu trúc hạn kỳ của lãi suất	175
Lời dẫn	175
Cấu trúc rủi ro của lãi suất	176
Cấu trúc kỳ hạn của lãi suất	185
Ứng dụng : Những đường lãi suất hoàn vốn đáng lưu ý 1980 - 1991	196
Tóm tắt	198
Câu hỏi và bài tập	198
PHẦN III - CÁC TỔ CHỨC TÀI CHÍNH	201
Chương 8. Phân tích kinh tế về cấu trúc tài chính	202
Lời dẫn	202
Những vấn đề cơ bản về cấu trúc tài chính	202
Các chi phí giao dịch ảnh hưởng đến cấu trúc tài chính như thế nào	207
Thông tin không cân xứng : Chọn lựa đối nghịch và rủi ro đạo đức	210
Chọn lựa đối nghịch (vấn đề những quả chanh) ảnh hưởng đến cấu trúc tài chính như thế nào ?	212
Rủi ro đạo đức tác động đến việc chọn lựa giữa các hợp đồng nợ và các hợp đồng vốn cổ phần như thế nào ?	220
Rủi ro đạo đức ảnh hưởng đến cấu trúc tài chính trong thị trường nợ như thế nào ?	224
Ứng dụng : Những khủng hoảng tài chính và hoạt động kinh tế tổng hợp	229
Tóm tắt	235
Câu hỏi ôn tập	236
<i>Phụ lục cho Chương 8. Cấu trúc lại công ty : Một phân tích kinh tế.</i>	237
Chương 9. Ngân hàng và quản lý ngân hàng	254
Lời dẫn	254
Bản quyết toán tài sản của ngân hàng	255
Hoạt động cơ bản của một ngân hàng	261

Những nguyên lý chung của việc quản lý tài sản có và tài sản nợ của ngân hàng	265
Những nguyên tắc quản lý tiền cho vay	274
Quản lý rủi ro lãi suất	283
Những hoạt động ngoài bản quyết toán tài sản	288
Tóm tắt	290
Câu hỏi và bài tập	292
Chương 10. Công nghiệp ngân hàng	294
Lời dẫn	294
Sự phát triển của hệ thống ngân hàng kép	295
Đặc quyền và kiểm tra	297
Bảo hiểm tiền gửi Liên bang và FDIC	298
Những hạn chế đối với các tài sản có và những đòi hỏi về vốn ngân hàng	301
Cấu trúc của công nghiệp ngân hàng thương mại	304
Công nghiệp tiết kiệm : Sự điều hành và cấu trúc	309
Ngân hàng quốc tế	311
Tóm tắt	317
Câu hỏi và bài tập	318
Chương 11. Cuộc khủng hoảng trong điều hành hoạt động ngân hàng	320
Lời dẫn	320
Bảo hiểm tiền gửi liên bang, chọn lựa đối nghịch và rủi ro đạo đức	321
Vì sao cuộc khủng hoảng trong ngân hàng đã xảy ra trong những năm 1980 ?	326
Bảo lãnh công nghiệp tiết kiệm và cho vay : Đạo luật 1989 về cường chế thi hành, khôi phục và cải tổ các tổ chức tài chính	330
Kinh tế chính trị của cuộc khủng hoảng tiết kiệm và cho vay	333
Hệ thống điều hành các hoạt động ngân hàng phải được cải tổ như thế nào ?	338
Ứng dụng : Đánh giá chương trình của kho bạc cho việc cải tổ hệ thống ngân hàng	344
Tóm tắt	349
Câu hỏi và bài tập	349
Chương 12. Các tổ chức tài chính phi ngân hàng	351
Lời dẫn	351

Các công ty bảo hiểm	351
Các quỹ trợ cấp	359
Các công ty tài chính	363
Các quỹ tương trợ	365
Sự trung gian tài chính của chính phủ	367
Các tổ chức ở những thị trường chứng khoán	369
Sự tách biệt ngân hàng thương mại và công nghiệp chứng khoán	376
Tóm tắt	381
Câu hỏi và bài tập	382
Chương 13. Sự đổi mới tài chính	384
Lời dẫn	384
Phân tích kinh tế về sự đổi mới	385
Sự đổi mới tài chính : Các điều kiện thị trường thay đổi	386
Sự đổi mới tài chính : Các tiến bộ kỹ thuật	392
Sự đổi mới tài chính : Sự né tránh các quy định hiện có	398
Sự đổi mới tài chính : Sự đáp ứng của bên điều hành	403
Ứng dụng : sự tiến triển trong tương lai của hệ thống tài chính	408
Tóm tắt	410
Câu hỏi và bài tập	411
PHẦN IV - QUÁ TRÌNH CUNG ỨNG TIỀN TỆ	413
Chương 14. Việc tạo ra bội số tiền gửi :	
Mở đầu quá trình cung ứng tiền tệ	414
Lời dẫn	414
Bốn tác nhân trong quá trình cung ứng tiền tệ	415
Tổng quan về hệ thống Dự trữ Liên bang	415
Tạo ra bội số tiền gửi : Một mô hình đơn	419
Phê phán mô hình đơn	430
Tóm tắt	431
Câu hỏi và bài tập	431
Chương 15. Những yếu tố quyết định của lượng tiền cung ứng	433
Lời dẫn	433
Việc kiểm soát cơ sở tiền tệ	434
Mô hình lượng tiền cung ứng và số nhân tiền	442
Ứng dụng : Việc giải thích các biến đổi của lượng tiền	

cung ứng 1980-1990	451
Tóm tắt	455
Câu hỏi và bài tập	455
<i>Phụ lục cho Chương 15. Số nhân tiền đối với M_2</i>	457
Chương 16. Giải thích thái độ cư xử của người gửi tiền và của ngân hàng : Mô hình lượng tiền cung ứng đầy đủ	460
Lời dẫn	460
Hình thái diễn biến của tỷ lệ tiền mặt - tiền gửi có thể phát séc	461
Ứng dụng : Giải thích diễn biến lịch sử (CID)	467
Ứng dụng : Dự báo tương lai của (CID)	470
Giải thích thái độ cư xử của ngân hàng	471
Mô hình lượng tiền cung ứng đầy đủ	475
Phân tích kỹ một vụ hoảng loạn ngân hàng	480
Ứng dụng : Những vụ hoảng loạn ngân hàng trong thời kỳ Đại suy thoái 1930-1933	486
Tóm tắt	489
Câu hỏi và bài tập	490
PHẦN V - HỆ THỐNG DỰ TRỮ LIÊN BANG VÀ CHỈ ĐẠO CHÍNH SÁCH TIỀN TỆ	
	491
Chương 17. Cấu trúc hệ thống Dự trữ Liên bang	492
Lời dẫn	493
Nguồn gốc của hệ thống Dự trữ Liên bang	492
Cấu trúc chính thức của hệ thống Dự trữ Liên bang	494
Cấu trúc không chính thức của hệ thống Dự trữ Liên bang	500
Cái gì thúc đẩy hoạt động của Fed	503
Nên chăng để cho Fed được độc lập	508
Tóm tắt	512
Câu hỏi và bài tập	513
Chương 18. Sự thấu hiểu về những chuyển động trong cơ sở tiền tệ	514
Lời dẫn	514
Bảng tổng kết tài sản của Fed và cơ sở tiền tệ	514
Các nhân tố tác động đến cơ sở tiền tệ	519